

Dr inż. Waldemar Kalita

Dr inż. Katarzyna Puchalska

Dr Anna Barwińska-Matajowicz

Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Rzeszowski

Ocena polsko-ukraińskiej wymiany handlowej z uwzględnieniem obszarów transgranicznych

Obecnie, w dobie globalizacji, łagodzeniu ulegają negatywne skutki istnienia granic, przewyciężane są skutki peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych na obrzeżach poszczególnych państw oraz następuje poprawa warunków życia ludności dzięki rozwojowi różnych form współpracy transgranicznej. Regionem transgranicznym określa się obszar, zlokalizowany po obu stronach granicy, charakteryzujący się w pewnym stopniu jednorodnością, zmierzający do zwiększenia stopnia rozwoju statusu regionu, propagujący współpracę ponadgraniczną oraz stopień instytucjonalizacji ich struktur [Ruszkowski 2004, s. 19]. Współpraca przygraniczna obejmuje każde wspólne działania mające na celu umocnienie i dobry rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby umacniających się stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń. Różnorodność problemów i szans po obu stronach granic poszczególnych państw w Europie sprawia, że współpraca transgraniczna staje się nieodzownym czynnikiem stymulującym rozwój obszarów przygranicznych. Realizowana jest na różnych szczeblach i w rozmaitych formach, lecz najczęściej w oparciu o lokalne zasoby naturalne i potencjał intelektualny [Kawałko 2005, s. 13]. Celem opracowania jest określenie głównych powiązań handlowych występujących między Polską i Ukrainą, wraz z istniejącymi uwarunkowaniami tej współpracy występującymi w regionach przygranicznych a determinującymi kierunki rozwoju powiązań gospodarczych.

Znaczenie polsko-ukraińskiej wymiany handlowej

Od początku współpracy polsko-ukraińskiej, czyli od roku 1992, jej intensywność jest funkcją przede wszystkim stanu gospodarki Ukrainy i jest uzależniona od postępu we wdrażaniu reform wolnorynkowych oraz procesów transformacyjnych. Ukraina jest największym po Rosji partnerem Polski wśród krajów WNP. Ukraina znajduje się na 10. miejscu wśród wszystkich eksporterów

do Polski i na 23. miejscu wśród importerów z Polski, wskazując na deficyt obrotów w wymianie handlowej.

Tabela 1. Udział Ukrainy w handlu zagranicznym Polski i Polski w handlu zagranicznym Ukrainy w okresie lat 1992–2006 (w %)

Lata	Udział Ukrainy w handlu zagranicznym Polski		Udział Polski w handlu zagranicznym Ukrainy	
	Import Polski	Eksport Polski	Import Ukrainy	Eksport Ukrainy
1992	1,0	1,4	5,2	4,8
1993	1,1	1,3	7,7	6,5
1994	0,9	1,6	2,8	2,1
1995	1,0	3,2	4,6	2,2
1996	1,1	4,0	5,2	2,9
1997	1,0	4,7	7,0	2,9
1998	0,8	3,8	7,4	3,0
1999	0,7	2,6	5,9	2,9
2000	1,0	2,5	5,6	3,3
2001	0,9	2,8	6,4	2,8
2002	0,9	2,9	6,5	2,9
2003	1,1	2,9	6,7	3,2
2004	1,2	2,7	6,1	3,4
2005	1,0	2,9	6,5	2,8
2006	1,2	3,6	5,3	3,5

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Rocznika Statystycznego Handlu Zagranicznego, GUS.

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli skłania do wniosku, że na przestrzeni analizowanego okresu udział Ukrainy w imporcie Polski oscylował w granicach od 0,7% do 1,1% i był stabilny z wyjątkiem lat 1998 i 1999. Zaś udział Ukrainy w eksporcie polskim w latach 1992–1997 wykazywał tendencję rosnącą z 1,4% do 4,7%. Jednakże od 1998 r. tempo wzrostu polskiego eksportu nieco się zmniejszyło, natomiast udział Ukrainy w eksporcie Polski utrzymywał się w latach 2001–2005 na wyrównanym poziomie tj. 2,8–2,9%, a w 2006 r. nastąpił wzrost tego udziału do 3,6%.

Z kolei analiza udziału Polski w handlu zagranicznym Ukrainy, pozwala zauważyć, że udział, jako dostawcy towarów, był znacznie większy niż jako odbiorcy z

Ukrainy. Udział Polski w imporcie Ukrainy był największy w 1998 r. i wyniósł 7,4%, w latach kolejnych kształtował się na poziomie 6,4%–6,5%, a w 2006 r. wyniósł 5,3%. Z kolei w eksporcie Ukrainy udział Polski w analizowanym okresie wahał się w przedziale 2,8%–3,5%.

Znaczenie obrotów handlowych między badanymi krajami można również analizować poprzez pryzmat ich udziału w Produkcie Krajowym Brutto, a wskaźniki udziału w PKB prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Udział polsko-ukraińskich obrotów handlowych w PKB tych krajów w latach 1992–2006 (w %)

Lata	Polska		Ukraina	
	Import	Eksport	Import	Eksport
1992	0,2	0,2	0,2	0,1
1993	0,2	0,2	0,2	0,1
1994	0,2	0,3	0,3	0,2
1995	0,2	0,6	0,9	0,3
1996	0,3	0,7	2,2	0,7
1997	0,3	0,8	2,4	0,8
1998	0,2	0,7	2,5	1,0
1999	0,2	0,5	1,8	1,0
2000	0,3	0,5	2,5	1,1
2001	0,2	0,5	2,9	1,4
2002	0,3	0,6	3,2	1,3
2003	0,3	0,7	3,7	1,7
2004	0,4	0,8	4,2	2,1
2005	0,3	0,9	3,9	1,6
2006	0,4	1,0	3,8	1,2

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Rocznika Statystycznego Handlu Zagranicznego, GUS.

Analiza kształtowania się powyższych wskaźników wskazuje na to, iż znaczenie polskiego eksportu na Ukrainę w PKB było większe niż importu z tego kraju. W odniesieniu do Ukrainy sytuacja przedstawia się odwrotnie. Ogólnie rzecz ujmując, zarówno dla naszego kraju, jak i wschodniego sąsiada handel zagraniczny stanowił jeden z najistotniejszych czynników wzrostu gospodarczego. Jednakże jego wpływ był znacznie większy w tworzeniu PKB Ukrainy niż Polski. Udział handlu z Polską w PKB Ukrainy w analizowanym okresie wahał się średnio wokół 2,3%, natomiast udział obrotów z Ukrainą w dochodzie narodowym Polski wyniósł około 0,8% [Misala 2004, s. 206–207].

Dynamika i struktura obrotów handlowych

Analizując rozmiary i dynamikę obrotów pomiędzy Polską i Ukrainą w latach 1992–2006 można zauważyć pewne fazy, w których występowały tendencje malejące bądź rosnące, co obrazuje tabela 3.

W latach 1992–1994 następował powolny wzrost wartości wzajemnych obrotów handlowych. Wówczas stosunki gospodarcze były niezadowolające dla obu stron. Udział Ukrainy w polskim handlu zagranicznym w 1992 r. wyniósł około 1%, udział Polski w obrotach Ukrainy z krajami spoza WNP szacowano na około 8–10% [Cieślak 1992, s. 143]. Zdecydowany przełom nastąpił w 1995 roku, kiedy dynamika była zdecydowanie najwyższa. W latach 1996–1997 nastąpił wzrost wartości obrotów, ale ich dynamika znacznie już spadła. Natomiast począwszy od roku 1998 spadała zarówno wartość obrotów, jak i bardzo znacznie ich dynamika. W 1999 r. wartość obrotów handlowych kształtowała się na poziomie roku 1995. Powodem takiego stanu rzeczy był kryzys rosyjski, który objął swym zasięgiem także gospodarkę Polski i Ukrainy. Analiza eksportu z Polski na Ukrainę pozwala zauważyć, że największą wartość osiągnął on w 1997 r., ale największa dynamika miała miejsce w 1995 r. Import z Ukrainy największą wartość i najwyższą dynamikę odnotował w 1996 roku [Surmacz 2002, s. 178].

**Tabela 3. Polsko-ukraińska wymiana handlowa w latach 1992-2006
(w mln USD i w %)**

Lata	Eksport		Import		Saldo	Obroty	
	mln USD	dynamika	mln USD	mln USD	dynamika	mln USD	dynamika
1992	161,6	100,0	37,8	123,8	100	275,4	100
1993	187,5	116,0	-13,6	201,1	162,4	388,6	141,1
1994	280,4	149,5	75,5	204,9	101,9	485,3	124,9
1995	742,6	264,8	451,8	290,8	141,9	1033,4	212,9
1996	977,8	131,6	559,3	418,5	144,3	1396,3	135,2
1997	1206,8	123,4	791,3	415,5	99,3	1622,3	116,2
1998	1086,4	90,0	709,2	377,2	90,8	1463,6	90,2
1999	703,1	65,7	364,6	338,5	89,8	1041,6	71,2
2000	798,2	113,5	322,8	475,4	140,4	1273,6	122,3
2001	1002,7	125,6	553,4	449,6	94,5	1452,0	114,0
2002	1180,5	117,7	689,0	491,6	109,4	1672,1	115,2
2003	1561,2	132,3	816,7	1038,5	151,5	2305,8	137,9
2004	2023,4	129,6	984,9	1015,6	139,5	3061,8	132,8
2005	2584,1	127,7	1568,4	532,8	97,8	3599,7	117,6
2006	3962	157	2645,5	1316,5	128,9	5278,6	146,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Ekonomiczno-Handlowego Ambasady RP w Kijowie.

Od roku 2000 nastąpił wzrost wzajemnych obrotów handlowych, które w 2006 r. osiągnęły wartość 2645,50 mln USD. Wartość ich wówczas była największa w całym badanym okresie. Warto zaznaczyć, iż w ostatnich latach znacznie wzrasta polski eksport na Ukrainę, a to dzięki konkurencyjności polskich wyrobów, ich wysokiej jakości i atrakcyjnym cenom, czemu dodatkowo sprzyjały uwarunkowania gospodarcze na Ukrainie, takie jak wysoka inflacja, stabilny kurs hrywny, a przede wszystkim uwarunkowania prawne i systemowe, szczególnie zmiany taryfy celnej.

Tabela 4. Struktura i wartość obrotów towarowych Polski z Ukrainą w latach 1999–2006 w grupach według wartości w mln USD

Grupy towarowe	Eksport w mln USD (w %)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Artykuły rolno-spożywcze (%)	19,4	15,4	14,2	10,4	10,3	8,6	7,4	5,5
Produkty mineralne (%)	3,3	6,4	4,7	2,8	2,8	0,5	0,9	3,9
Wyroby przemysłu chemicznego (%)	23,6	21,0	20,5	22,1	20,3	20,2	20,6	18,1
Wyroby przem. lekkiego (%)	12,0	14,2	12,8	12,3	9,7	8,7	8,7	7,3
Drewno, papier i tektura (%)	9,4	8,0	9,4	10,4	9,4	8,6	9,4	7,5
Wyroby ceramiczne (%)	2,2	2,4	3,2	3,5	3,8	4,8	4,8	4,5
Metale nieszlachetne (%)	7,1	8,4	10,1	9,9	10,3	13,5	13,1	12,8
Wyroby przemysłu	12,1	15,3	18,5	21,9	28,3	31,3	32,2	37,7

elektromaszyn. (%)								
Meble i artykuły oświetleniowe (%)	10,8	8,8	6,7	6,5	5,1	4,0	2,8	0,0
Pozostałe wyroby (%)	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	2,7
Ogółem (w mln USD)	701,7	798,2	1002,7	1180,5	1561,2	2023,4	2584,1	3962,9
Import w mln USD (w %)								
	1	2	3	4	5	6	7	8
Grupy towarowe	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Artykuły rolnospożywcze (%)	3,5	4,6	8,1	7,3	5,6	5,6	6,5	10,0
Produkty mineralne (%)	58,4	55,0	41,0	45,1	52,3	47,2	33,7	22,5
Wyroby przemysłu chemicznego (%)	8,7	11,7	17,3	16,8	12,3	12,1	14,6	13,9
Wyroby przemysłu lekkiego (%)	1,5	1,6	2,6	2,2	1,7	1,0	1,1	0,6
Drewno, papier i tektura (%)	3,9	3,5	5,0	4,6	3,9	4,6	5,9	4,9
Wyroby ceramiczne (%)	0,4	0,4	0,8	0,5	0,1	0,1	0,3	0,3
Metale nieszlachetne (%)	20,0	20,4	21,9	19,0	20,8	26,5	34,4	42,1
Wyroby przemysłu elektromaszyn. (%)	2,9	2,4	2,8	3,3	3,0	2,3	2,8	4,3
Meble	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,6	0,0

i artykuły oświetleniowe (%)								
Poz. wyroby (%)	0,3	0,2	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,8
Ogółem (w mln USD)	338,4	475,4	449,3	491,6	744,6	1038,5	1015,6	1316,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Dane zawarte w tabeli 4 przedstawiają jedynie stronę polską i nie są porównywalne z wartościami ukraińskimi. Powodem tego była zmiana nomenklatury statystyki handlu zagranicznego dokonana przez Polskę, zaś Ukraina posiada nadal nomenklaturę radziecką. Analizując wartości polskiego eksportu na Ukrainę zauważamy, że wartości te wzrastały z roku na rok, przy czym w ostatnim roku wzrost ten był największy. Na przestrzeni siedmiu lat nasz kraj najwięcej eksportował do wschodniego sąsiada wyrobów przemysłu elektromaszynowego, a wartość tego eksportu w 2006 r. wyniosła 1492,2 mln USD. Polska eksportowała również dużo wyrobów przemysłu chemicznego i metali nieszlachetnych.

Wartości polskiego importu z Ukrainy, podobnie jak eksportu, wzrastają z roku na rok, a najwyższy poziom osiągnęły w 2006 r. 1316,5 mln USD. Polska najwięcej w całym analizowanym okresie importowała z Ukrainy produktów mineralnych i metali nieszlachetnych. Ukraina jest ważnym partnerem Polski w handlu zagranicznym, a współpraca z roku na rok zyskuje wyższą rangę.

Handel przygraniczny ze wschodnim sąsiadem rozwijał się pomyślnie do 1998 r., czyli do wystąpienia kryzysu gospodarczego w Rosji. Wtedy to kurs dolara na Ukrainie gwałtownie wzrósł, co spowodowało, iż towary przywożone z Polski podrożały dwukrotnie. Jednocześnie rząd Ukrainy wprowadził ograniczenia, które miały przeciwdziałać wywozowi dolarów z kraju. Efektem był spadek handlu przygranicznego i upadek wielu przygranicznych hurtowni. Jednak nadal bardzo aktywny jest handel artykułami żywnościowymi [Surmacz 2002, s. 201–202].

Jeśli chodzi o eksport na Ukrainę, to jego udział w obrotach przygranicznych wyraźnie wskazuje na „proukraińską” orientację wymiany handlowej obszaru transgranicznego. Przedmiotem transakcji eksportowych zawieranych przez firmy regionu przygranicznego z Ukrainą są najczęściej: węgiel kamienny, meble i wyroby stolarskie, wyroby tłuszczopodobne, proszki do prania, kosmetyki, wyroby cukiernicze, owoce i warzywa.

Specyfika przestrzeni gospodarczej regionów przygranicznych Polski i Ukrainy

Z chwilą przystąpienia Polski do UE granica polsko-ukraińska stała się częścią wschodniej granicy całej Wspólnoty Europejskiej. Fakt ten tworzy nowe warunki społeczno-gospodarczej współpracy Polski i Ukrainy, w tym współpracy graniczących ze sobą regionów [Miszczuk 2005]. Współpraca przygraniczna odbywa się w ramach Polsko-Ukraińskiego Regionu Transgranicznego (PURT), który jest tworzony przez pięć regionów:

- po stronie polskiej województwa: lubelskie i podkarpackie;
- po stronie ukraińskiej obwody: wołyński, lwowski i zakarpcki.

tu tabela 5 – leżący

Osią obszaru jest państwowa granica pomiędzy Polską i Ukrainą, której całkowita długość wynosi 535 km². Powierzchnia regionu wynosi 97,8 tys. km², z czego na polską stronę przypada 43,0 tys. km² (co stanowi 13% powierzchni Polski), a na ukraińską 54,8 tys. km² (9,1% powierzchni Ukrainy). Największym miastem regionu jest Lwów, liczący 751,1 tys. mieszkańców. Drugi pod względem liczby ludności, a zarazem największy ośrodek miejski po polskiej stronie granicy, Lublin, zamieszkuje ponad dwa razy mniej ludności niż Lwów [Walczak 2006].

Gospodarka Polsko-Ukraińskiego Regionu Transgranicznego rozwija się coraz szybciej, ale nadal jest mniej efektywna niż gospodarka pozostałych regionów Polski i Ukrainy, co obrazują wielkości podane w tabeli 5. Prognozy wskazują, iż w najbliższej przyszłości sytuacja się odmieni, chociażby ze względu na przyznanie obu krajom prawa organizacji EURO 2012, co wymusi realizację wielu dużych inwestycji infrastrukturalnych w regionach przygranicznych oraz wzmocni współpracę transgraniczną.

Relacje produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca polskiej i ukraińskiej części regionu w stosunku do średniej w odpowiednich krajach są zbliżone. Jednak występuje zasadnicza różnica, co do ich wartości po obu stronach granicy. Jest ona pochodną różnic w wartości PKB na 1 mieszkańca w Polsce i na Ukrainie, a ta w dużej mierze jest skutkiem procesów gospodarczych, które w obydwu krajach miały miejsce w latach 90. XX wieku. W tym czasie gospodarka ukraińska zanotowała potężny regres, którego wyrazem był spadek wartości PKB na 1 mieszkańca (w latach 1991–2002 o 60%) [Wilson 2004, s. 40]. Przystały wówczas funkcjonować całe gałęzie gospodarki ukraińskiej oraz zamknięto dzielnice przemysłowe wielu miast i osiedli.

Z kolei Polska w latach 90. notowała jedno z wyższych w Europie tempo wzrostu gospodarczego. PKB w latach 1991–2000 wzrósł o 43%. Również w Polsce upadło wiele zakładów gospodarki socjalistycznej, jednak duża ich

część została sprywatyzowana, bardzo często z udziałem kapitału zagranicznego i zrestrukturyzowana. W konsekwencji PKB na 1 mieszkańca Polski według bieżącego kursu urzędowego jest ponad 6-krotnie wyższy niż Ukrainy. Przyczyną relatywnie małej wartości produkcji wytwarzanej w regionie transgranicznym jest bardzo niska wydajność pracy i produktywność środków trwałych, w porównaniu ze średnimi obu krajów.

Wydajność pracy całej gospodarki mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego stanowiła w 2002 r. w części polskiej 71,9% średniej wydajności dla Polski, a w części ukraińskiej – 72,8% średniej wydajności dla Ukrainy. Odpowiednie wskaźniki wydajności pracy w przemyśle wynoszą 75,2% po stronie polskiej i tylko 55,9% po stronie ukraińskiej. W budownictwie jest to odpowiednio 82,1% oraz 92,6%. Produktywność środków trwałych zaangażowanych w przemyśle po stronie polskiej wynosi 87,5% produktywności dla całego polskiego przemysłu, a po stronie ukraińskiej 73,8%. Wyższa natomiast w regionie transgranicznym, w porównaniu ze średnimi obu krajów, jest produktywność środków trwałych w budownictwie – odpowiednio 110,5% oraz 109,9% średnich Polski i Ukrainy [Walczak 2006, s. 81].

Współpraca transgraniczna Polski i Ukrainy przynosi obydwu krajom jako państwom oraz regionom przygranicznym mniej lub bardziej wymierne korzyści. Wśród głównych korzyści możemy wyróżnić:

- polityczne – przewyżnianie stereotypów;
- ekonomiczne – gospodarcza aktywizacja przygranicznych obszarów;
- ekologiczne – poprawa stanu środowiska naturalnego.

W ocenie władz polskich szczebla lokalnego najlepiej rozwija się wymiana kulturalna. Wiele miast pogranicza polsko-ukraińskiego zawarło między sobą umowy o przyjaźni i partnerstwie, czego przykładem mogą być: Przemysł i Lwów, Zamość i Żółkiew oraz Sumy, Chełm i Kowel, Lublin i Łuck.

Porównując potencjał, jakim dysponują podmioty gospodarcze funkcjonujące w różnych dziedzinach wytwórczości struktura asortymentowa obrotów przygranicznych jest wąska. Po stronie polskiej wśród najlepiej rozwiniętych wyróżnić możemy: przemysł szklarski, chemiczny, drzewny, lotniczy, środków transportu, wydobywanie i przetwórstwo ropy naftowej, produkcja sprzętu gospodarstwa domowego oraz przetwórstwo rolno-spożywcze. Zaś po stronie ukraińskiej dobrze rozwinięty jest przemysł: maszyn rolniczych, środków transportu, sprzętu medycznego, przemysł lekki, cukrowniczy, przetwórstwo mleka i drewna [Misała 2004, s. 237].

Podstawowym czynnikiem umożliwiającym współpracę gospodarczą, kontakty społeczne oraz poznawcze jest infrastruktura gospodarcza. Dlatego warto wspomnieć o przejściach granicznych występujących na granicy z Ukrainą. Aktualnie jest ich 12, w tym 6 drogowych: Dorohusk–Jarocin, Zosin–Uściług, Hrebennie–Rawa Ruska, Młyny–Korczowa, Medyka–Szeginie, Krościenko–Stolnica

oraz 6 kolejowych: Dorohusk–Jarocin, Hrubieszów–Włodzimierz Wołyński, Hrebenne–Rawa Ruska, Werchrata–Rawa Ruska, Przemyśl–Mościska, Krościenko–Chórów [Kawałko 2005, s. 180–182]. Do ww. przejść doliczyć należy jeszcze przejścia dla ruchu osobowego. Ponadto Polsko-Ukraińska Komisja ds. Przejść Granicznych i Infrastruktury w 2006 r. pozytywnie zaopiniowała chronologię otwierania nowych przejść granicznych:

- I grupa: Dołhobyczów–Uhrynów, Budomierz–Hruszew, Zbereże–Adamczuki, Malhowice–Niżankowice;
- II grupa: Dyniska Stare–Uhnów lub Budynin–Bełż, Boberka–Smolnik;
- III grupa: Kryłów–Krecziw, Dubienka–Kładniw, Mszaniec–Bandriw, Wołosate–Łubina.

Trwają też prace przygotowawcze do budowy infrastruktury, która będzie zlokalizowana na terytorium Polski. Realizacja inwestycji będzie wspierana funduszami z UE.

Podsumowanie

Ukraina jest głównym, strategicznym partnerem Polski wśród państw niebędących członkami UE. Począwszy od lat 90. XX wieku Polska i Ukraina z większym lub mniejszym powodzeniem podejmowały dwustronną współpracę. Polsko-ukraińskie kontakty gospodarcze w ostatnich latach rozwijają się wyjątkowo dynamicznie. Dostrzegany jest znaczący wzrost we wzajemnej wymianie handlowej. Zwiększa się również zainteresowanie polskich firm działalnością na rynku ukraińskim, w tym także pod kątem możliwości dalszego inwestowania. Obszary przygraniczne będące najbardziej zainteresowane i zaangażowane w rozwój współpracy gospodarczej w coraz większym stopniu włączają się w budowę „transgranicznego obszaru gospodarczego”.

Literatura

- Cieślak M. (1992), *Stosunki polsko-ukraińskie*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej”.
- Kawałko B., Miszczuk A. (2005), *Pogranicze Polsko-Ukraińskie. Środowisko. Społeczność. Gospodarka*, WSAiZ w Zamościu, Zamość.
- Misala J. (2004), *Współpraca gospodarcza Polski z krajami sąsiedzkimi w okresie transformacji*, Politechnika Radomska, Radom.
- Miszczuk A. (2005), *Pogranicze polsko-ukraińskie jako przedmiot zainteresowania statystyki regionalnej*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 6.
- Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej 2004*, GUS, Warszawa 2004.
- Ruszkowski J. (2004), *Polsko-Ukraińska współpraca gospodarcza w ramach euroregionów, Ukraińsko-Polska współpraca ekonomiczna, doświadczenia i perspektywy*, Termopile–Katowice.

- Surmacz B. (2002), *Współczesne Stosunki Polsko-Ukraińskie. Politologiczna analiza traktatu o dobrym sąsiedztwie*, UMCS, Lublin.
- Walczak T. (2006), *Gospodarka Polsko-Ukraińskiego Regionu Transgranicznego*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 2.
- Wilson A. (2004), *Ukraińcy*, Świat Książki, Warszawa.

Streszczenie

W artykule podjęta została próba oceny polsko-ukraińskiej transgranicznej współpracy gospodarczej. Analizie poddano rozmiary i dynamikę obrotów handlowych między Polską i Ukrainą na przełomie XX i XXI wieku. Podkreślono istotne znaczenie polsko-ukraińskiej wymiany handlowej dla rozwoju polsko-ukraińskiego regionu transgranicznego. Szczególną uwagę zwrócono na ocenę potencjału współpracy transgranicznej w świetle przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, w wyniku czego granica polsko-ukraińska stała się częścią wschodniej granicy całej Wspólnoty Europejskiej. Fakt ten tworzy nowe warunki społeczno-gospodarczej współpracy Polski i Ukrainy, w tym współpracy graniczących ze sobą regionów.

Summary

Evaluation of Polish–Ukrainian Trade Exchange with Regard to Transborder Areas

In the study there were taken an attempt to evaluate Polish–Ukrainian transborder economic cooperation. There were analysed a scale and dynamics of the trade turnover between Poland and Ukraine on the breakthrough of XX and XXI age. The essential importance of the Polish-Ukrainian trade exchange for development of Polish-Ukrainian transborder region were stressed. A special attention was turned on the evaluation of potential for transborder cooperation in the light of the accession of Poland to European Union, in the result of which the Polish-Ukrainian border happened to be the part of the eastern border of the whole European Commonwealth. The fact creates new conditions for socio-economic cooperation of Poland and Ukraine, also for cooperation within the bordering regions.